

ระบบอนุญาตทางดิจิทัล (digital licensing)

กาญจนาภรณ์ อินทปนต์ เลิศลอย*

“ระบบอนุญาต” เป็นเครื่องมือและกระบวนการทางกฎหมายที่ภาครัฐนำมาใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด เพื่อพิจารณาว่า กิจกรรมใดสมควรหรือไม่สมควรที่จะดำเนินการต่อไป หรือควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำเนินกิจกรรม หรือกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้ขอจะต้องปฏิบัติ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าวอย่างไร โดยกิจกรรมที่ภาครัฐนำระบบการอนุญาตมาใช้นั้น มีขอบเขตที่หลากหลายตั้งแต่กิจกรรมที่พบในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น การขับขี่ยานพาหนะ การก่อสร้างอาคาร การประกอบธุรกิจบางประเภท ไปจนถึงกิจกรรมที่ต้องการกำกับดูแลความปลอดภัยเป็นพิเศษ เช่น การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย การประกอบกิจการโรงงาน การครอบครองอาวุธปืน การทำเหมือง ฯลฯ และอาจมีชื่อเรียก ตลอดจนระดับความเคร่งครัดของการกำกับดูแลที่แตกต่างกันตามความเสี่ยงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมนั้น และตามกลไกในการกำกับดูแลที่กำหนดในแต่ละประเทศ

ในทางกลับกัน การใช้ระบบอนุญาตที่มากเกินไป อาจสร้างภาระแก่ภาคธุรกิจและประชาชน และส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการใช้ระบบอนุญาตที่ซับซ้อนก็อาจเปิดโอกาสต่อการทุจริตและทำลายความน่าเชื่อถือของภาครัฐ โดย OECD ได้วางแนวทางการพิจารณาใช้ระบบอนุญาตอย่างเหมาะสมและได้สัดส่วนกับระดับความเสี่ยง โดยเห็นว่าระบบอนุญาตจะต้องนำมาใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็น ระดับความเข้มงวดของมาตรการต้องสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของกิจกรรม การลดความซับซ้อนและขั้นตอนทางราชการที่ไม่จำเป็นในการอนุญาต และการให้ข้อมูลการดำเนินการที่ชัดเจน จะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายด้านความปลอดภัย สาธารณะกับการเติบโตและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ นอกจากนี้ ภาครัฐอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้ในการกำกับดูแลแทนการอนุญาตได้ด้วย เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบในภายหลัง (ex post inspection) หรือการกำหนดความรับผิด (liability) เพื่อให้เกิดภาระที่น้อยลงแต่ยังสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลได้ โดยมีตัวอย่างกรณีกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่ำ เช่น ธุรกิจตัดแต่งขนสัตว์เลี้ยงขนาดเล็ก ที่ดำเนินการภายในบ้าน อาจพิจารณาว่าเป็นกิจกรรมที่มีระดับความเสี่ยงไม่มาก หากกระบวนการต้องใช้เอกสารจำนวนมากและต้องได้รับการอนุมัติจากหลายหน่วยงาน หรือมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจน มาตรการเหล่านี้ อาจเป็นการสร้างภาระและทำให้ผู้ประกอบการท้อถอย ลดแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม เพิ่มต้นทุนด้าน

---

* น.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, LL.M. University of Groningen (European Law) เนเธอร์แลนด์

ผู้อำนวยการกองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (พฤษภาคม ๒๕๖๙)

บทความนี้เป็นความเห็นทางวิชาการของผู้เขียน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

ระยะเวลาและราคาจากภาระและกระบวนการที่ต้องดำเนินการ และทำให้ทรัพยากรของภาครัฐถูกใช้ไปกับขั้นตอนและเอกสารที่ไม่จำเป็นโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ^๑

การอำนวยความสะดวกในกระบวนการและขั้นตอนการอนุญาตเป็นสิ่งที่ทั้งประเทศไทยและต่างประเทศให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการตราพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ขึ้นใช้บังคับ เพื่อลดขั้นตอน ระยะเวลา และความซับซ้อนในกระบวนการพิจารณาอนุญาต โดยมุ่งหมายที่จะทำให้กระบวนการอนุญาตมีความโปร่งใส ดำเนินการได้รวดเร็ว และสนับสนุนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับการดำเนินการในต่างประเทศ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้จัดทำเอกสารหลักการอันเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของระบบอนุญาต โดยเน้นย้ำว่า ระบบอนุญาตเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่กำหนดและเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นแก่ภาคธุรกิจที่จะตัดสินใจเข้ามาลงทุน อย่างไรก็ตาม การใช้ระบบอนุญาตที่มากจนเกินไป อาจเป็นการสร้างความซับซ้อนในการดำเนินการ และท้ายที่สุดจะกลายเป็นภาระแก่ภาคธุรกิจและประชาชน

ระบบอนุญาตทางดิจิทัลเป็นหลักการหนึ่งที่ OECD นำเสนอเพื่อให้กระบวนการอนุญาตสามารถดำเนินการได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น *“digitalise procedures to improve efficiency and access”* โดยหัวใจสำคัญของการปรับระบบอนุญาตทางดิจิทัลเป็นการพิจารณาแนวทางเพื่อช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการในระบบเดิม และทำให้การเข้าถึงข้อมูลและการใช้งานสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก บทความฉบับนี้มุ่งหมายที่จะนำเสนอให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับระบบอนุญาตทางดิจิทัลและกลไกที่จะเอื้ออำนวยให้ระบบอนุญาตทางดิจิทัลบรรลุผล โดยจะนำเสนอเนื้อหาเป็น ๓ ส่วน ประกอบด้วย **ส่วนที่ ๑** ความหมายและขอบเขตของระบบอนุญาตทางดิจิทัล เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าระบบอนุญาตทางดิจิทัลคืออะไรและมีการดำเนินการใดที่เกี่ยวข้องบ้าง **ส่วนที่ ๒** หลักการที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับระบบอนุญาตทางดิจิทัล อันเป็นหลักการสำคัญในการดำเนินการของ OECD **ส่วนที่ ๓** ตัวอย่างการใช้แนวปฏิบัติที่ดีในการขับเคลื่อนความสำเร็จ โดยหยิบยกการดำเนินการของประเทศเอสโตเนียเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น **ส่วนที่ ๔** กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับระบบอนุญาตทางดิจิทัล และ **ส่วนที่ ๕** บทสรุปเพื่อให้เห็นถึงมุมมองด้านกฎหมายและความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบอนุญาตทางดิจิทัลของไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

---

^๑ OECD (2025), *Licensing and Permitting: How to Manage Risks While Supporting Growth*, OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/68fc3301-en>.

ส่วนที่ ๑ ความหมายและขอบเขตของระบบอนุญาตทางดิจิทัล^๒

OECD ไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ระบบอนุญาตทางดิจิทัล” ไว้โดยตรง มีเพียงการระบุถึงความสำคัญของการปรับกระบวนการอนุญาตให้เป็นดิจิทัล (digitalisation of licensing and permitting processes) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบอนุญาต โดยการลดภาระในการยื่นคำขอ **อำนวยความสะดวกในการเข้าถึง และเชื่อมโยงข้อมูล**ระหว่างหน่วยงานและการให้บริการภาครัฐ ซึ่งจากภาพรวมข้อมูลของ OECD ทำให้เข้าใจว่า การปรับกระบวนการอนุญาตให้เป็นดิจิทัลมิใช่เพียงการแปลงจากเอกสารกระดาษในรูปแบบเดิมให้กลายเป็นเอกสาร pdf และยื่นเอกสารนั้นผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานเท่านั้น แต่เป้าหมายของการปรับกระบวนการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบอนุญาตจะสามารถบรรลุผลได้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทำงานเพื่อลดความซับซ้อนของกระบวนการอนุญาตภายใต้ระบบดิจิทัลของภาครัฐที่รองรับการใช้งานข้อมูลและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ภาคธุรกิจและประชาชนที่ยื่นคำขอมีช่องทางในการดำเนินการที่สะดวกขึ้นผ่านการยื่นคำขอทางระบบดิจิทัลเพียงครั้งเดียว โดยไม่ต้องยื่นข้อมูลซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นอีก

สำหรับขอบเขตของระบบอนุญาตทางดิจิทัลภายใต้ข้อเสนอของ OECD กำหนดอยู่ในหลักการที่ ๔.๒ การทำให้กระบวนการขออนุญาตเป็นดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึง^๓ โดยผู้เขียนได้เทียบเคียงกับกระบวนการอื่นที่เห็นว่ามีส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนผลสำเร็จของเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบอนุญาตเพื่อให้เห็นว่า การอนุญาตที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย และการทำให้ผู้ขอไม่ต้องยื่นข้อมูลซ้ำ อันจะเป็นปัจจัยร่วมที่จะทำให้ระบบอนุญาตทางดิจิทัลประสบความสำเร็จได้นั้นมีขอบเขตการดำเนินการอย่างไร โดยหลักการที่ผู้เขียนได้เทียบเคียงเพิ่มเติม คือ หลักการที่ ๔.๓ การทำให้กระบวนการอนุญาตและการออกใบอนุญาตมีความชัดเจนและเข้าถึงได้สำหรับผู้ใช้งาน^๔ และหลักการที่ ๕ การทำให้กระบวนการอนุญาตใช้งานง่ายและยืดหยุ่น^๕ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับระบบงานภาครัฐที่ต้องปรับให้มีการประสานงานและเชื่อมโยงข้อมูลกัน อันจะทำให้ข้อมูลที่ผู้ยื่นคำขอได้ยื่นเข้าสู่ระบบสามารถเชื่อมต่อกันได้ในระบบฐานข้อมูลภาครัฐ ดังนั้น หากพิจารณาขอบเขตอนุญาตทางดิจิทัลบนความสำเร็จที่ OECD ตั้งเป้าหมายไว้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า **ระบบอนุญาตทางดิจิทัล หรือ digital licensing** ในบริบทนี้ หมายถึง ระบบและกระบวนการอนุญาตของรัฐที่ใช้ช่องทางและโครงสร้างดิจิทัลตลอดวงจร ตั้งแต่การค้นหาคำกำหนด การยื่นคำขอ การใช้ข้อมูลร่วมกัน การพิจารณา การชำระเงิน การออกใบอนุญาต การต่ออายุ และการเชื่อมกับการกำกับดูแลภายหลัง เพื่อลดภาระและอำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้งานดำเนินการได้ง่ายที่สุด

^๒ อ้างแล้ว, เจริญธรรมที่ ๑ ข้างต้น

^๓ Principle 4.2 Digitalise procedures to improve efficiency and access

^๔ Principle 4.3 Make licensing and permitting processes clear and accessible for users

^๕ Principle 5 Streamline L&P processes and keep them flexible

ส่วนที่ ๒ หลักการที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)^๖

หลักการที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับระบบอนุญาตที่มีประสิทธิภาพที่ OECD จัดทำขึ้นนั้นมีหลายประการ โดยผู้เขียนจะขอแนะนำเฉพาะหลักการสำคัญ ๓ ประการ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนความสำเร็จของระบบอนุญาตทางดิจิทัล ประกอบด้วย หลักการที่ ๑ การทำให้กระบวนการขออนุญาตเป็นดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึง หลักการที่ ๒ การทำให้กระบวนการอนุญาตและการออกใบอนุญาตมีความชัดเจนและเข้าถึงได้สำหรับผู้ใช้งาน และหลักการที่ ๓ การทำให้กระบวนการอนุญาตใช้งานง่ายและยืดหยุ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการที่ ๑ การทำให้กระบวนการขออนุญาตเป็นดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึง หลักการนี้เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าการนำช่องทางดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการอนุญาตเป็นกลไกที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบอนุญาตเดิม เนื่องจากช่องทางดิจิทัลสามารถเพิ่มความสามารถในการเข้าโดยไม่มีข้อจำกัดด้านความยากลำบากในการเข้าถึงในเชิงพื้นที่ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ขออนุญาตในการยื่นเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งลดภาระในการเดินทางไปติดต่อหน่วยงานรัฐ ระยะเวลาารอรับบริการ นอกจากนี้ การนำระบบดิจิทัลมาใช้ยังช่วยทำให้เกิดความสะดวกในการส่งต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้รวดเร็ว เก็บข้อมูลจำนวนมากร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ และเชื่อมต่อข้อมูลภาครัฐเพื่อนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจอนุญาตได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐยังช่วยลดกระบวนการที่ภาระที่ผู้ขอจะต้องดำเนินการในแต่ละหน่วยงานและลดความซ้ำซ้อนในการเรียกขอข้อมูลซ้ำกันของหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติและการนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในภาพรวมเพื่อการบริหารจัดการเชิงนโยบายต่อไป

จะเห็นได้ว่า การบรรลุเป้าหมายของหลักการนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการใช้ระบบดิจิทัลที่เชื่อมต่อกันของภาครัฐ มิใช่เพียงการมีช่องทางดิจิทัลเป็นเอกเทศของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น มิฉะนั้นแต่ละหน่วยงานก็จะยังคงเรียกข้อมูลที่ซ้ำกัน โดยการพิจารณายังคงทำแยกกันและไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลของผู้ยื่นขอได้

สำหรับกระบวนการดิจิทัลที่นำมาใช้ OECD เน้นย้ำถึงการออกแบบกระบวนการที่เรียบง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน ความเรียบง่ายและสะดวกนี้จึงเป็นการพิจารณาบนมุมมองของผู้ยื่นขอ มิใช่การออกแบบที่ให้ความสำคัญกับการยึดตามขั้นตอนและกระบวนการในการพิจารณาของภาครัฐ โดยมีปัจจัยที่ภาครัฐต้องนำมาพิจารณาเพื่อประโยชน์ในการออกแบบที่เรียบง่าย เช่น การลดความซ้ำซ้อน

^๖ OECD (2025), *Licensing and Permitting: How to Manage Risks While Supporting Growth*, OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/68fc3301-en>. และ OECD (2020-1--07), “The OECD Digital Government Policy Framework: Six dimensions of a Digital Government”, OECD Public Governance Policy Papers, No. 02, OECD Publishing, Paris. <http://22dx.doi.org/10.1787/f64fed2a-en>.

ของกระบวนการโดยมุ่งเน้นให้ผู้ยื่นขอดำเนินการเพียงครั้งเดียวในหนึ่งกระบวนการ การมีความเชื่อมต่อของกระบวนการผ่านระบบที่สามารถเชื่อมต่องานระหว่างหน่วยงานได้ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ใช้คำศัพท์เทคนิคที่ซับซ้อน และการนำเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลในการคาดการณ์ความเสี่ยง การตรวจจับธุรกิจที่ไม่มีใบอนุญาต ตลอดจนการประเมินรูปแบบของการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแล

หลักการที่ ๒ การทำให้กระบวนการอนุญาตและการออกใบอนุญาตมีความชัดเจนและเข้าถึงได้สำหรับผู้ใช้งาน

หลักการนี้เป็นหนึ่งในหลักการทั่วไปสำหรับกระบวนการอนุญาตที่มีประสิทธิภาพที่ผู้เขียนเห็นควรนำมาขยายความการดำเนินการว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้กระบวนการมีความชัดเจนและเข้าถึงได้ ดังนี้

(๑) กระบวนการที่ชัดเจนเกิดจากการใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย ชัดเจน กระชับ และเข้าใจได้ง่าย โดยหลีกเลี่ยงคำศัพท์ทางกฎหมายที่เป็นคำศัพท์ทางเทคนิคที่มีความซับซ้อนและเข้าใจยาก

(๒) กระบวนการที่เข้าถึงได้เป็นการให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการให้ง่ายต่อการใช้งานของผู้ยื่นขอ โดยมองผู้ยื่นขอ (ประชาชนและผู้ประกอบธุรกิจ) เป็นศูนย์กลาง และพิจารณาว่าอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ยื่นขอจะเกิดขึ้นจากอะไรบ้างและในขั้นตอนใดบ้าง เพื่อปรับทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องให้เรียบง่ายและไม่ซับซ้อน ตั้งแต่ในการทำความเข้าใจกระบวนการในภาพรวมก่อนยื่นขอ การยื่นเอกสาร การติดตามผล การดำเนินการภายหลังการได้รับอนุญาต การอุทธรณ์ และการร้องเรียน ความเรียบง่ายนี้จะช่วยสนับสนุนให้ผู้ขอโดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กมากที่ต้องดำเนินการด้วยตนเองไม่มีตัวแทนดำเนินการ ให้สามารถดำเนินการผ่านระบบดิจิทัลและมีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการได้มากยิ่งขึ้น เพิ่มระดับการปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งเพิ่มความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐ

(๓) กระบวนการที่ง่ายและลดความซับซ้อนในรูปแบบของการทำช่องทางดิจิทัลกลางของภาครัฐในลักษณะของ central portal ที่เบ็ดเสร็จในจุดเดียว ที่รองรับการใช้งานของผู้ยื่นขอ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละกระบวนการที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาการให้บริการด้วย

(๔) การรองรับช่องทางกายภาพในฐานะที่เป็นทางเลือกในการเข้าถึง เนื่องจากระบบดิจิทัลอาจไม่เหมาะสมกับนักลงทุนต่างชาติบางกลุ่ม ผู้ที่มีทักษะด้านดิจิทัลน้อย ผู้ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ดังนั้น นอกเหนือจากช่องทางผ่านระบบดิจิทัล ภาครัฐยังต้องคงช่องทางกายภาพในกระบวนการที่ง่าย ไม่ซับซ้อน และเบ็ดเสร็จในจุดเดียว เพื่อรองรับความจำเป็นเฉพาะกรณี และ

หลักการที่ ๓ การทำให้กระบวนการอนุญาตใช้งานง่ายและยืดหยุ่น

การทำให้กระบวนการอนุญาตใช้งานง่ายและยืดหยุ่นมีเป้าหมายเพื่อลดภาระและความซับซ้อนในการดำเนินการของผู้ยื่นขอ จึงมุ่งเน้นระบบที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลและประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องผ่านระบบข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้สามารถทำงานร่วมกันผ่านข้อมูลที่ผู้ยื่นขอได้ดำเนินการผ่านระบบดิจิทัล การใช้งานผ่านระบบเดียวกันนี้จะทำให้ผู้ยื่นขอสามารถดำเนินการได้ง่ายเนื่องจากกระบวนการต่าง ๆ เชื่อมโยงถึงกัน และมีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน

ในส่วนกระบวนการเชื่อมต่อและประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (co-ordinate across government) หลักการนี้ของ OECD มุ่งเน้นประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวม โดยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐในหลายระดับ ตั้งแต่ผู้กำหนดยุทธศาสตร์ระดับสูงจนถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อร่วมการดำเนินงานตั้งแต่การออกแบบระบบจนถึงการดำเนินการในภาคปฏิบัติเพื่อให้ระบบดิจิทัลสามารถรองรับการทำงานร่วมกันของภาครัฐ หลักการนี้ประกอบด้วยแนวทางดำเนินการดังนี้

(๑) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนั้น เช่น หน่วยงานผู้บังคับบัญชา หน่วยงานตรวจสอบ หน่วยงานที่ต้องพิจารณาอนุญาตในสาขาที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูลสามารถดำเนินการได้ ภาครัฐอาจต้องพิจารณาจัดทำความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและจัดให้มีระบบการสื่อสารที่เอื้ออำนวย การดำเนินการในส่วนนี้จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลที่หน่วยงานอื่นได้จัดเก็บไว้แล้วโดยผู้ยื่นขอไม่ต้องส่งข้อมูลซ้ำ ข้อมูลเหล่านี้ เช่น ประเภทของกิจกรรม จำนวนแรงงาน ประเภทของผลิตภัณฑ์ สถานที่ดำเนินการ ความเสี่ยง ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันพิจารณาประเภทของข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันโดยคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลนั้น ๆ

(๒) การใช้แนวทาง “เหตุการณ์ในชีวิต” (life event approach) มาใช้ในการจัดทำแผนผังเส้นทางของข้อมูลในกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจบกระบวนการอนุญาตทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ผังกระบวนการทั้งหมดในการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เพื่อให้เห็นภาพที่ครบถ้วนของกระบวนการอนุญาต มาตรการกำกับดูแล และขั้นตอนการให้ข้อมูล และภายใต้กระบวนการเหล่านี้ หน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงานจะมีความเกี่ยวข้องในบางส่วนใดเพื่อที่หน่วยงานจะสามารถดำเนินการร่วมกันได้ (whole-of-government) แนวทางนี้จะดำเนินการโดยพิจารณาความสะดวกจากมุมมองของผู้ยื่นขอเพื่อช่วยลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนในการให้ข้อมูลและทำให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการ โดยผู้ยื่นขอไม่ต้องเริ่มกระบวนการใหม่เมื่อต้องติดต่ออีกหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในกระบวนการขออนุญาตนั้น อันจะเป็นการลดภาระและทำให้การยื่นขอมีความเรียบง่ายและสะดวกขึ้น แนวทางนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญจากระบบการอนุญาตแบบเดิมที่ประชาชนและภาคธุรกิจจะต้องติดต่อหน่วยงานหลายแห่งเพื่อขอใบอนุญาตที่แตกต่างกัน เช่น ใบอนุญาตประกอบกิจการร้านอาหาร ใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร ซึ่งการใช้แนวทาง life-event approach จะทำให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกัน และร่วมกันจัดทำกระบวนการจากหลายขั้นตอนที่ต้องเริ่มต้นใหม่ในแต่ละหน่วยงาน ให้เหลือเพียงกระบวนการเดียวในการยื่นขอ โดยแต่ละหน่วยงานจะดำเนินการอยู่เบื้องหลังกระบวนการนั้นภายใต้การดำเนินงานแบบ whole-of-government ผ่านระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน

(๓) การใช้ภาษา และการกำหนดกระบวนการและมาตรฐานที่เรียบง่ายและเป็นไปในแนวทางเดียวกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการอนุญาต แนวทางนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บข้อมูล การประมวลผล และการตัดสินใจของภาครัฐ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้ภาคธุรกิจและประชาชนเข้าใจขั้นตอนการอนุญาตได้ง่าย โดยการกำหนดกระบวนการและมาตรฐานที่แตกต่างกันควรจำกัดอยู่เฉพาะกรณี

ที่ความแตกต่างนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น เช่น การมีหลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเฉพาะจำเป็นต่อนำมาใช้สำหรับการประเมินความเสี่ยงเฉพาะนั้น

ส่วนที่ ๓ ตัวอย่างการใช้แนวปฏิบัติที่ดีในการขับเคลื่อนความสำเร็จ: ประเทศเอสโตเนีย^๗

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนความสำเร็จของต่างประเทศ ผู้เขียนขอหยิบยกตัวอย่างกรณีของเอสโตเนียที่มีการดำเนินการและประสบความสำเร็จมิใช่เฉพาะในระบบอนุญาตเท่านั้น แต่เป็นการนำระบบดิจิทัลภาครัฐมาใช้เพื่อให้การให้บริการภาครัฐเป็นไปอย่างสะดวกและคล่องตัว โดย OECD ได้จัดอันดับประเทศเอสโตเนียอยู่ในลำดับต้นของความสำเร็จของการนำระบบดิจิทัลภาครัฐมาใช้^๘ และได้หยิบยกเป็นตัวอย่างของการขับเคลื่อนความสำเร็จของรัฐบาลดิจิทัลในฐานะที่เป็นประเทศที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเชิงรุก (proactiveness country practices)^๙ โดยรัฐบาลเอสโตเนียได้ประกาศเป้าหมายที่จะให้บริการดิจิทัลสำหรับ ๗ บริการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ เช่น การเกิดการทะเบียนราษฎร การสมรส การเสียชีวิต บริการดังกล่าวจะดำเนินการแบบอัตโนมัติบนฐานข้อมูลที่ภาครัฐมีอยู่โดยประชาชนไม่มีขั้นตอนที่ต้องยื่นเอกสารเพิ่มเติม (function invisibly) ตัวอย่างที่นำเสนอในส่วนนี้จะทำให้เห็นถึงการใช้ระบบดิจิทัลของภาครัฐภายใต้แนวทางปฏิบัติที่ดีของ OECD และทำให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไร

ระบบดิจิทัลภาครัฐในภาพรวมของเอสโตเนียเป็นไปตามโครงสร้างและกลไกหลักตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (Public Information Act) ที่มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ (ค.ศ. ๒๐๐๑) กฎหมายนี้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับ X-Road ซึ่งเป็น Platform สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีความมั่นคงปลอดภัยและสามารถขยายตัวได้ โดยทำหน้าที่เชื่อมต่อฐานข้อมูลจำนวนมากทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน^{๑๐} และมี Regulation กำหนดหลักเกณฑ์และกลไกในการปฏิบัติของภาครัฐในการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะรองรับระบบฐานข้อมูลภาครัฐแบบเชื่อมโยงกันโดยมิได้ระบุถึงแพลตฟอร์ม X-Road โดยตรง แต่เป็นการกำหนดกลไกภาคบังคับที่สำคัญไว้ในหมวด ๕ (ฐานข้อมูล) สนับสนุนฐานข้อมูลภาครัฐดิจิทัลและระบบอนุญาตทางดิจิทัลภายใต้หลักการดำเนินงานร่วมกันของภาครัฐ (Whole-of-Government) ประกอบด้วย

^๗ <https://www.riigiteataja.ee/akt/131052017007>

(ข้อมูลจากเว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษาของเอสโตเนีย สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๙)

^๘ OECD (2024), “2023 OECD Digital Government Index: Results and key findings”, *OECD Public Governance Policy Papers*, No. 44, OECD Publishing, Paris.

^๙ The OECD Digital Government Policy Framework: Six dimensions of a Digital Government. *OECD Public Governance Policy Papers*, No.02, OECD Publishing, Paris 2020.

^{๑๐} <https://e-estonia.com/solutions/interoperability-services/x-road/>

๑) การกำหนดให้ระบบข้อมูลสารสนเทศภาครัฐต้องมีระบบสนับสนุน ได้แก่ ระบบจำแนกประเภทข้อมูล ระบบพิกัดภูมิศาสตร์ ระบบทะเบียนที่อยู่ ระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ตัวกรองสำหรับเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านระบบ (data exchange layer of information system) ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการทำงานของ X-Road และระบบการบริหารจัดการข้อมูล^{๑๑} กลไกนี้ทำให้ระบบข้อมูลดิจิทัลภาครัฐเป็นระบบบังคับไม่ใช่ทางเลือกในการดำเนินการ โดยมี Estonia Information System Authority^{๑๒} เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการจัดทำฐานข้อมูลกลาง X-Road และระบบสนับสนุนข้างต้น เพื่อเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลที่มีอยู่ของแต่ละหน่วยงาน (หลักการที่ ๑ ของ OECD)

๒) การกำหนดรองรับการจัดทำฐานข้อมูลกลางของภาครัฐเพื่อเป็นระบบรวมข้อมูลสารสนเทศภาครัฐและการใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน^{๑๓} กลไกนี้ทำให้การยื่นข้อมูลสามารถดำเนินการเพียงครั้งเดียวตามหลักการ once-only principle (หลักการที่ ๒ ของ OECD)

๓) การกำหนดให้มีการกำกับดูแลข้อมูล โดยต้องมีผู้ดูแลฐานข้อมูล แหล่งข้อมูล ข้อมูลที่จะจัดเก็บ และวิธีการใช้ข้อมูล^{๑๔} โดยรับรองหลักการอำนวยความสะดวกโดยให้ประชาชนเป็นจุดศูนย์กลาง

---

^{๑๑} § 43^๑. Support systems to state information system

(1) The following support systems for the maintenance of databases shall be established by a Regulation of the Government of the Republic:

- 1) the classifications system;
- 2) the geodetic system;
- 3) the system of address details;
- 4) the system of security measures for information systems;
- 5) the data exchange layer of information systems;
- 6) the administration system of the state information system.

^{๑๒} https://ria.ee/en/authority-news-and-contact/authority-and-management/tasks-and-structure-authority?utm_source=chatgpt.com

^{๑๓} § 43^๓(2) Establishment of databases

(2) Establishment of separate databases for the collection of the same data is prohibited.

§ 43^๖. Basic data and effect of data

(1) Basic data are the unique data collected in a database belonging to the state information system which are created in the process of performance of the public duties of the administrator of the database.

(2) The processing of data which are collected as basic data by another database belonging to the state information system shall be based on the basic data of the other database.

etc.

etc.

(4) Data are given legal effect by law.

^{๑๔} § 43^๕. Statutes of database

(user-centric principle) โดยกำหนดเป็นหน้าที่แก่ภาครัฐที่ต้องดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ^{๑๕} (หลักการที่ ๓ ของ OECD)

ในส่วน **Regulation** เป็นการกำหนดหลักการบริหารงานบริการและการกำกับดูแลข้อมูลภาครัฐ (Principles of Service Management and Information Governance) ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดใน Regulation ชื่อ “Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused” ซึ่งออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกิจการเศรษฐกิจและการสื่อสาร (Ministry of Economic Affairs and Communications) และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ พระราชบัญญัติจกคหามายเหตุ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารสาธารณะ^{๑๖} โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) โดย Regulation กำหนดขอบเขตงานให้บริการโดยคำนึงถึงการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง^{๑๗} ครอบคลุมทั้งการให้บริการเฉพาะอย่างและการให้บริการที่มีความเชื่อมโยงกับการพิจารณาหลายหน่วยงาน

---

(1) The statutes of a database shall provide the procedure for maintaining the database, including the chief processor (administrator) of the database, the composition of the data to be collected in the database, persons submitting data and where necessary, also other organisational matters related to the keeping of the database.

(2) The persons submitting data shall be state or local government agencies or other persons in public or private law who have a duty provided by an Act or legislation issued on the basis thereof to submit data to the database or who submit the data voluntarily.

^{๑๕} § 4 (2) Principles of granting access to public information

(2) Access to information shall be ensured for every person in the quickest and easiest manner possible.

^{๑๖} The Regulation is established under subsection 3 of § 27 of the Government of the Republic Act, subsection 2 of § 6 of the Archives Act and subsection 1² of § 43⁴ of the Public Information Act.

^{๑๗} § 6. General requirements

The management of the services by an authority shall ensure:

- 1) creation of measurable or perceptible value for every target group and interest group of services;
- 2) discontinuance or rearrangement of services that do not create value;
- 3) satisfaction of the users of services and optimum administrative burden of persons;
- 4) optimum extent of documentation of the performance of the functions and provision of services by the authority;
- 5) cooperation with other authorities and parties, contributing to the efficiency of the public sector as a whole and to consideration of the needs of persons in the development of direct public services;
- 6) continuity of the provision of services and cooperation upon termination of the service or employment relationship of an official or employee, modification of the work procedures of the authority and during the suspension of an official's right to exercise official authority or during temporary absence of an employee.

เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้โดยถูกต้องและสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้โดยสะดวก หลักการสำคัญของ Regulation อยู่บนพื้นฐานของการให้บริการบนระบบดิจิทัล (หลักการที่ ๑ ของ OECD) การอำนวยความสะดวกให้กระบวนการมีความชัดเจนและเข้าถึงได้ง่ายโดยประชาชนไม่ต้องยื่นเอกสารเพิ่มเติมอีก และกรณีข้อมูลที่จำเป็นสำหรับบริการมีอยู่แล้วในฐานข้อมูลของรัฐ หน่วยงานมีหน้าที่ต้องพัฒนาบริการในเชิงรุก บทบัญญัตินี้จึงเป็นการเปิดช่องในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเท่าที่จะสามารถทำได้ มากยิ่งขึ้นกว่าการไม่ต้องยื่นเอกสารเพิ่มเติม เช่น การประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผ่านระบบฐานข้อมูล การพัฒนาระบบการกรองข้อมูลและการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่มี ประสิทธิภาพ^{๑๘} (หลักการที่ ๒ ของ OECD) และการให้ความสำคัญกับการจัดทำระบบที่ง่ายและยืดหยุ่น ผ่านการบริหารจัดการและกำกับดูแลข้อมูลภาครัฐ (data governance) (หลักการที่ ๓ ของ OECD) โดยเน้น การใช้ข้อมูลภาครัฐที่มี ไม่ใช่แค่การใช้ข้อมูลร่วมกันแต่ยังรวมถึงการใช้ข้อมูลที่ภาครัฐมีอยู่ด้วย (data reuse) การกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานด้านข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{๑๙} กระบวนการ

---

^{๑๘} § 9 (2) Provision of direct public services

(2) An authority shall not request a person to submit again the data that are required for providing a direct public service but are already in the database of the authority, or are included, as basic data, in any other database belonging to the state information system. A person shall have an opportunity to inform the datasource about a change in the previously submitted data.

§ 7 (8) Management and development of services

(8) If the information needed for the provision of a direct public service exists in the databases of the state information system, the authority shall devise a proactive service, where appropriate, in cooperation with the authorities administering the databases.

§ 14 (2) Sharing and exchange of information

(2) Authorities shall cooperate to share information and use it for the provision of services.

^{๑๙} § 4 (1)-(2) Responsibility for management and quality of services

(1) An authority shall determine the posts or positions held by the persons who shall ensure:

- 1) management and quality of the direct public services;
- 2) management and quality of the processes;
- 3) information governance and quality thereof;
- 4) every subactivity of information governance and quality thereof of the authority.

(2) The persons holding the posts or positions set out in subsection 1 above shall cooperate in order to ensure the homogeneous quality of the services of the authority.

§ 5 (1) Coordination of development of services across authorities

(1) The authorities coordinating development of services across authorities (hereinafter *coordinators*) shall be:

ในระบบจึงกำหนดให้ต้องสอดคล้องกับแนวทางเหตุการณ์ในชีวิต (life-event services)^{๒๐} หลักการของ Regulation จึงเป็นการทำงานแบบ whole-of-government ที่มุ่งเน้นการลดภาระด้านเอกสารและระยะเวลาในการดำเนินการของประชาชน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ง่ายโดยรวบกระบวนการเดิมทั้งหมดรวมเป็นกระบวนการเดียวที่ผู้ขอต้องดำเนินการ และภาครัฐจะเชื่อมต่อทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้บริการในทุกกระบวนการไปในคราวเดียวกัน เช่น กรณีการมีบุตร (การเกิด) เดิมจะมีบริการภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ๑๒ บริการ ที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของ ๗ หน่วยงาน ตั้งแต่การลงทะเบียนการตั้งครรภ์ไปจนถึงการขอรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ สำหรับครอบครัว ซึ่งเป็นเงินช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อมีการนำระบบฐานข้อมูลดิจิทัลภายใต้แนวทางเหตุการณ์ในชีวิตมาใช้ เมื่อเด็กเกิดโรงพยาบาลจะเป็นผู้ส่งข้อมูลและการแจ้งในระบบไปยังแต่ละหน่วยงานจะดำเนินการโดยอัตโนมัติเพื่อลงทะเบียนการเกิดและการได้รับสิทธิประโยชน์สำหรับครอบครัวตามที่กฎหมายกำหนด^{๒๑}

ส่วนที่ ๔ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับระบบอนุญาตทางดิจิทัล

ประเทศไทยได้ดำเนินการลดการใช้ระบบอนุญาตและลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการอนุญาตมาโดยตลอด ทั้งในระดับนโยบายโดยมติคณะรัฐมนตรีที่มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาประเทศมาดำเนินการตรวจสอบกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาต การตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเพื่อทำหน้าที่พัฒนาระบบบริหารราชการราชการ การจัดทำแผนพัฒนากฎหมายเพื่อลดหรือเลิกการตรากฎหมายที่ใช้ระบบอนุญาต การตรากฎหมายและการปรับปรุงกฎหมายที่มีผลต่อวิธีการดำเนินงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาต เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ การแก้ไขมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

1) the Ministry of Economic Affairs and Communications in management of direct public services, including upon determination, sharing and exchange of the information necessary for providing such services;

2) the Data Protection Inspectorate in organising access to and protection of information;

3) the Estonian Information System Authority in implementation of the requirements for the architecture of the state information system and for the key components of the state information system.

^{๒๐} § 2 (4) Services

(4) Event services are the direct public services provided jointly by several authorities so that a person would be able to perform all the obligations and exercise all the rights conferred on the person due to an event or situation. An event service compiles several services (hereinafter *component service*) related to the same event into a single service for the user.

^{๒๑} https://oecd-opsi.org/innovations/child-life-event/?utm_source=chatgpt.com

(ข้อมูลจากเว็บไซต์ OECD Observatory of Public Sector Innovation กรณีศึกษา Life Event “Having a Child” ของเอสโตเนีย สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๙)

เพื่อแก้ไขหลักเกณฑ์เรื่องการมอบอำนาจเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการอนุญาตได้สะดวกยิ่งขึ้น^{๒๒} นอกเหนือจากการดำเนินการทบทวนและปรับปรุงกระบวนการอนุญาต ประเทศไทยได้รับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับกระบวนการอนุญาตผ่านการวางรากฐานและการพัฒนาวิธีปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่เดิมอยู่บนพื้นฐานระบบกระดาษให้มุ่งไปสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์จนมาสู่ระบบดิจิทัล ผลงานที่ปรากฏออกมาเป็นกรอบทางกฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายในระดับอนุบัญญัติฉบับต่าง ๆ ที่วางหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการขออนุญาตให้รองรับกับกระบวนการขออนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อมุ่งหมายที่จะอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ต้องเข้าสู่กระบวนการขออนุญาตจากทางภาครัฐได้มากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาดังกล่าว สามารถมองภาพของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับระบบอนุญาตทางดิจิทัลได้ ๓ มิติ ได้แก่ (๔.๑) นโยบายและแผนงานระดับชาติ (๔.๒) กลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบอนุญาตทางดิจิทัล และ (๔.๓) การนำระบบดิจิทัลไปดำเนินงานด้านการอนุญาต ดังนี้

๔.๑ นโยบายและแผนงานระดับชาติ

ประเทศไทยได้ริเริ่มการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรม และได้วางรากฐานทางกฎหมายเพื่อรองรับให้ประชาชน ภาคธุรกิจ รวมถึงภาครัฐสามารถใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากระบบการอนุญาตมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การตราพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่เป็นกรอบทางกฎหมายที่สำคัญที่นำไปสู่ระบบอนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์และพัฒนาไปสู่ระบบดิจิทัล โดยวางโครงสร้างและกำหนดกลไกทางกฎหมายสำหรับในการทำกิจกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ตามที่ปรากฏในบทบัญญัติในหมวด ๑ ที่ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และการดำเนินงานของรัฐ เพื่อรองรับการดำเนินงานในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และหมวด ๔ ที่ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ และก้าวที่สำคัญต่อมา ได้แก่ การตราพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่เป็นกฎหมายหลักในการกำหนดวิธีปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการด้านการอนุญาต มุ่งหมายให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ต้องติดต่อกับภาครัฐในกระบวนการขออนุญาต โดยได้มอบหน้าที่และอำนาจแก่หน่วยงานของรัฐผู้พิจารณาอนุญาตในการกำหนด

^{๒๒}สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “สรุปผลการสัมมนาโครงการพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง เรื่อง การใช้ระบบอนุญาตในการตรากฎหมาย”. ๑๘ กันยายน ๒๕๖๐. สืบค้นได้ที่ <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1510278765-lpd7g-y9p62.pdf>.

ช่องทางกรยื่นคำขออนุญาตผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการที่ประชาชนต้องมายื่นคำขอด้วยตนเอง รวมทั้งเปิดช่องทาง^{๒๓} ให้มีการจัดตั้งศูนย์รับคำขออนุญาตเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับคำขอตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาต อย่างไรก็ตาม การดำเนินการภายใต้กฎหมายดังกล่าว ยังอาจถือว่าเป็นเพียงการสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายและพัฒนาการของไทยตามลำดับเกี่ยวกับระบบอนุญาตทางดิจิทัล เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกผ่านการใช้เทคโนโลยีจะเป็นการอำนวยความสะดวกหรือลดภาระในกระบวนการเฉพาะอย่าง หรือเป็นการกำหนดบทบัญญัติอยู่ในกฎหมายเฉพาะแต่ละฉบับ โดยยังไม่ปรากฏภาพรวมความสำเร็จของภาครัฐในการดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการให้ครบถ้วนกระบวนการด้านการอนุญาตทางดิจิทัลที่เป็นรูปธรรม

จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ถือได้ว่าเป็นกฎหมายพื้นฐานในขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลดิจิทัล กล่าวคือ เป็นการกำหนดบทบัญญัติรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐ และการให้บริการสาธารณะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับบริการ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะ และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน^{๒๔} โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลทำหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยหน้าที่ประการสำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์ของการมีแผนฉบับนี้เพื่อกำหนดกรอบและทิศทางในการบริหารงานภาครัฐ การจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และการมีกรอบการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของประเทศที่ชัดเจน^{๒๕} ภายใต้ความมุ่งหมายที่จะทำให้การบริหารงานภาครัฐและ

^{๒๓} มาตรา ๑๔ ในกรณีจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้คณะรัฐมนตรีมีมติจัดตั้งศูนย์รับคำขออนุญาต เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับคำขอตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตขึ้น

^{๒๔} มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“รัฐบาลดิจิทัล” หมายความว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภาครัฐและการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณชน และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

^{๒๕} มาตรา ๕ ให้มีแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศ มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ และมีกรอบการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของประเทศโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๔ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้อง

ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลตามวรรคหนึ่ง อาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกันจัดทำระบบบูรณาการข้อมูลดิจิทัลระหว่างกัน และกำหนดรายชื่อหน่วยงานของรัฐที่ต้องเผยแพร่ข้อมูลที่ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐไว้ด้วยได้

เมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามแผนดังกล่าวและต้องจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานของหน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พร้อมทั้งส่งแผนปฏิบัติการหรือแผนงานดังกล่าวให้สำนักงานทราบด้วย

การจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการ และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการ สาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล โดยมีการบริหารจัดการและบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงาน ของหน่วยงานภาครัฐให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน^{๒๖} ทำให้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ คณะกรรมการ พัฒนารัฐบาลดิจิทัลได้ออกประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ภายใต้ประกาศฉบับนี้ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไป ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลฯ และต้องจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานของหน่วยงานของรัฐ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลฯ รวมทั้งต้องส่งแผนปฏิบัติการหรือแผนงานดังกล่าวให้สำนักงาน พัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เพื่อดำเนินการประสานงาน แนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ หน่วยงานของรัฐเพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานเป็นไปตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลฯ

แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลฯ ฉบับนี้ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและนำเสนอทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับ ระบบอนุญาตทางดิจิทัลที่สำคัญ ประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญ ดังนี้^{๒๗}

(๑) **การจัดให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย: โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า** • กฎหมายและ กฎระเบียบของหน่วยงานไม่สอดคล้องกับกฎหมายระดับชาติที่จะเอื้อให้เกิดการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อม เชิงดิจิทัล • กฎหมายหลักของประเทศยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้ อย่างมีประสิทธิภาพ • การขาดความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในการร่วมกันแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ พร้อมทั้งขาดการสร้างความเข้าใจในข้อกฎหมายเชิงบูรณาการ • บุคลากรภาครัฐยังคงปฏิบัติงานในรูปแบบเดิม ซึ่งไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการบริหารงานและการให้บริการดิจิทัล **และได้เสนอแนะ แนวทางแก้ไขว่า** การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเป็นอีกส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยทุกหน่วยงานภาครัฐมีความจำเป็นต้องเร่งทบทวน ปรับปรุงกระบวนการ กฎระเบียบ รวมถึงการแก้ไข กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรืออาจจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายใหม่เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้สามารถตีความ

^{๒๖} มาตรา ๔ เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงาน และการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัลโดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและ การทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยมุ่งหมายในการเพิ่ม ประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชน และในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ต่อสาธารณะและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๗} แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐. หน้า ๑๖ -๑๗.

<https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-027/dg-plan-2566-2570>. (สืบค้นเมื่อ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๙)

และใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและคงไว้ซึ่งการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

(๒) **การจัดทำข้อมูลตามภารกิจให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล:** โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า

- ข้อมูลหลักของหน่วยงานยังไม่ถูกจัดทำให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล หรือเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แต่ไม่สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง และไม่สามารถนำไปประมวลผลหรือเชื่อมโยงให้หน่วยงานอื่นนำไปใช้ได้ ตลอดจนการขาดการดูแลและปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- บุคลากรภาครัฐขาดความรู้ความเข้าใจด้านธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐและการจัดทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล **และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข**โดยให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สปร.) ดำเนินการศึกษากำหนดรายชื่อชุดข้อมูลที่สำคัญและชื่อหน่วยงานเจ้าของข้อมูลเพื่อให้มีการเปิดเผยและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐและให้หน่วยงานอื่นนำไปใช้ได้
- หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลหลักของหน่วยงานให้เป็นไปตามธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
- ฝึกอบรมทักษะบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ความเข้าใจด้านธรรมาภิบาลข้อมูล

(๓) **การจัดทำกระบวนการหรือการดำเนินงานทางดิจิทัล:** โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า

- การยกระดับกระบวนการทำงานหรือบริการให้เป็นดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จครบวงจรยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อน และยังมีกรร้องขอเอกสารหลักฐานในรูปแบบกระดาษ
- ยังขาดการบูรณาการระบบงานระหว่างหน่วยงาน
- หน่วยงานของรัฐไม่มีแนวทางปฏิบัติกลางในการพัฒนากระบวนการทำงานหรือบริการสาธารณะให้อยู่ในแบบดิจิทัลที่ครบวงจรตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ส่งผลให้ประชาชนและภาคธุรกิจไม่ได้รับความสะดวก รวมทั้งเสียเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น **และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขให้**
- หน่วยงานรัฐสำรวจกระบวนการทำงานและการให้บริการในปัจจุบัน เพื่อระบุปัญหาหรือกระบวนการที่ไม่จำเป็น พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของกระบวนการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อแก้ไขปัญหาหรือลดกระบวนการที่ทำซ้ำ ตลอดจนการลดกระบวนการด้านเอกสารต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนและใช้ข้อมูลดิจิทัลแทน
- หน่วยงานผู้พัฒนาบริการสาธารณะที่มีความเกี่ยวข้องกันหรือมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต้องออกแบบให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น (Interoperability) และยึดหลักการขอข้อมูลจากประชาชนเพียงครั้งเดียว (Once Only Principle) โดยจัดให้มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลหลัก (Master Data) หรือข้อมูลเอกสาร/หลักฐานราชการที่หน่วยงานรัฐอื่นออกให้และประกาศไว้ที่ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐสำหรับประกอบการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ออกใบอนุญาต รับผิดชอบ รับจดทะเบียน รับจดแจ้งหรือรับแจ้ง
- เร่งกำหนดแนวทางการปฏิบัติวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กับกระบวนการที่พบโดยทั่วไปในบริการดิจิทัลภาครัฐ ๘ กระบวนการ ประกอบด้วย การสืบค้นข้อมูล การพิสูจน์และยืนยันตัวตน การจัดทำแบบคำขอและยื่นคำขอ การตรวจสอบและพิจารณา คำขอ การอนุมัติ การชำระค่าธรรมเนียม การออกใบอนุญาตหรือเอกสารอื่นๆ และการจัดส่งใบอนุญาต หรือเอกสารอื่นๆ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลพิจารณาประกาศใช้ให้สอดคล้องกัน

(๔) **การจัดให้มีระบบการชำระเงินทางดิจิทัล:** โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า การพัฒนาบริการดิจิทัลที่มีขั้นตอนการชำระเงินยังไม่มี การเชื่อมต่อกับระบบชำระเงินของธนาคารหรือตัวแทน

จัดเก็บเงิน และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขให้ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานรัฐดำเนินการเชื่อมต่อกับระบบรับชำระเงินของธนาคาร หรือเชื่อมโยงกับระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ

(๕) ระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล: โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า หน่วยงานของรัฐไม่มีงบประมาณและขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการพัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขให้หน่วยงานกลางเร่งพัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล ในรูปแบบ Microservice ให้หน่วยงานของรัฐสามารถนำไปใช้ สพร. พัฒนา/ปรับปรุงมาตรฐานและแนวทางการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลพิจารณาประกาศให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

(๖) การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล: โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า ข้อมูลสำคัญของบางหน่วยงานยังไม่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล หรือมีคุณภาพไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้

- รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันระหว่างหน่วยงานทำให้หน่วยงานไม่สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้
- ขาดแนวทางการบูรณาการข้อมูลที่เป็นมาตรฐานกลางมีกระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางขั้นตอนที่ยุ่งยากใช้ระยะเวลานานกว่าจะได้รับอนุญาตให้เชื่อมโยงข้อมูลผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางได้ และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขให้ สพร. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูล และจัดทำกระบวนการแปลงข้อมูลไปสู่รูปแบบดิจิทัล (Digitization) ที่ไม่ซับซ้อน
- กำหนดระเบียบในการจัดเก็บข้อมูลใหม่ โดยให้มีการจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล ลดการใช้เอกสาร(Paperless) ควบคู่ไปกับการปรับปรุงข้อมูลเดิมที่สำคัญที่อยู่ในรูปแบบกระดาษไปสู่ฐานข้อมูลดิจิทัล
- คณะกรรมการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลกำหนดแนวปฏิบัติ มาตรฐานและข้อตกลงกลางสำหรับหน่วยงานผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางภาครัฐ เพื่อดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้โดยไม่จำเป็นต้องจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) หรือขออนุญาตจากหน่วยงานเจ้าของข้อมูลที่ละหน่วยงานอีก

(๗) การเปิดเผยข้อมูลเปิดของภาครัฐ: โดยชี้ให้เห็นสภาพปัญหาว่า

- หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน หรือเป็นเอกสารประกาศที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยราชการนั้นๆ ส่งผลให้ข้อมูลกระจัดกระจายและยากต่อการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการบริการต่อ
- การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐยังมีข้อมูลไม่มากเท่าที่ควร ข้อมูลที่เปิดเผยส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบไฟล์ขั้นพื้นฐานที่ไม่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึกได้
- บุคลากรภาครัฐยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูล และได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขให้ สพร. จัดทำมาตรฐาน/คู่มือที่อธิบายวิธีการและขั้นตอนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลเปิดในรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่อง
- ให้ สพร. สำรวจและจัดลำดับความสำคัญชุดข้อมูลภาครัฐที่ประชาชนต้องการให้มีการเปิดเผย และกำหนดรายชื่อชุดข้อมูลหลักและหน่วยงานของรัฐที่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูล
- ให้หน่วยงานรัฐดำเนินการเปิดเผยข้อมูลตามที่คณะกรรมการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลกำหนด

๔.๒ กลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบอนุญาตทางดิจิทัล

ดังที่ได้นำเสนอในช่วงต้นว่าประเทศไทยได้วางรากฐานการรับเอาเทคโนโลยีมาใช้กับดำเนินงานของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และการบริการโดยภาครัฐผ่านการตรากฎหมายและการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ในส่วนนี้จะนำเสนอให้เห็นถึงกลไกทางกฎหมายที่สำคัญ ๔ ประการที่เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนระบบการอนุญาตทางดิจิทัล ดังนี้

ประการที่หนึ่ง การยอมรับการมีผลทางกฎหมายของใช้ข้อมูลดิจิทัลและการปฏิบัติงานภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล: ก่อนมาสู่ยุคดิจิทัล กฎหมายไทยได้ยอมรับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าการดำเนินงานเอกสารในรูปแบบกระดาษที่ดำเนินงานมาแต่เดิม ที่เรียกว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” หรือที่มีการใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “อิเล็กทรอนิกส์” และการที่จะทำให้อเอกสารที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับเอกสารที่อยู่ในรูปแบบกระดาษนั้น จำเป็นต้องมีกฎหมายที่ให้การยอมรับเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการทางกฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การยอมรับผลทางกฎหมายลักษณะนี้ประกอบด้วย กฎหมายหลายฉบับ ได้แก่

๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ถือได้ว่าเป็นรากฐานทางกฎหมายในการยอมรับเอาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินธุรกรรมทางแพ่งและพาณิชย์ของประชาชนและภาคธุรกิจ โดยกำหนดบทบัญญัติห้ามปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์^{๒๘} และกำหนดให้ยอมรับข้อความที่สร้างขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงให้ถือว่าเป็นหนังสือหรือเอกสารตามที่กฎหมายกำหนด^{๒๙} สำหรับการดำเนินงานของภาครัฐนั้น พระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้ได้กำหนดให้คำขอ การอนุญาต การจดทะเบียน คำสั่งทางปกครอง การชำระเงิน การประกาศหรือการดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายกับหน่วยงานของรัฐหรือโดยหน่วยงานของรัฐ ถ้าได้กระทำในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาให้ถือว่ามีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายในเรื่องนั้นกำหนด^{๓๐} และต่อมา

^{๒๘} มาตรา ๗ ห้ามมิให้ปฏิเสธความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมายของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

^{๒๙} มาตรา ๘ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๗ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือหรือมีเอกสารมาแสดง หรือกำหนดผลทางกฎหมายกรณีไม่ทำเป็นหนังสือ ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่มีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือหรือมีเอกสารมาแสดงตามที่กฎหมายกำหนด

๓๑

๓๑

^{๓๐} มาตรา ๓๕ คำขอ การอนุญาต การจดทะเบียน คำสั่งทางปกครอง การชำระเงิน การประกาศ หรือการดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายกับหน่วยงานของรัฐหรือโดยหน่วยงานของรัฐ ถ้าได้กระทำในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาให้นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับและให้ถือว่ามีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายในเรื่องนั้นกำหนด ทั้งนี้ ในพระราชกฤษฎีกาอาจกำหนดให้บุคคล

เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้การดำเนินงานภาครัฐในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปกฎหมายฉบับนี้แทนการใช้บังคับตามหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ^{๓๑}

๒) พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นกฎหมายกลางที่มุ่งหมายในการสร้างวิธีปฏิบัติราชการให้เอื้อต่อการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการอนุญาต การให้บริการ หรือการให้สวัสดิการแก่ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่ส่งผลให้ประชาชนมีภาระและต้นทุนในการติดต่อกับภาครัฐที่สูงเกินสมควร โดยในกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่จะทำให้เกิดการยอมรับระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบดิจิทัล ประกอบด้วย

▪ **มาตรา ๗**^{๓๒} กำหนดให้ประชาชนผู้ขออนุญาตมีสิทธิเลือกยื่นคำขอและส่งเอกสารประกอบผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ตามความสมัครใจ ซึ่งการยื่นผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นจะได้รับการยอมรับว่าถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายเทียบเท่ากับการมายื่นด้วยตนเอง และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิเสธการรับคำขอเพราะเหตุผลที่ว่าเป็นการยื่นผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ ผลทางกฎหมายของมาตรานี้ทำให้ประชาชนสามารถเลือกที่จะยื่นคำขออนุญาตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลได้ แม้ในกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตในเรื่องนั้น ๆ จะไม่ได้กำหนดกระบวนการอนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลก็ตาม

▪ **มาตรา ๑๕**^{๓๓} กำหนดให้การติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหน่วยงานของรัฐ หรือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ที่เกี่ยวข้องต้องกระทำหรือจดเว้นกระทำการใด ๆ หรือให้หน่วยงานของรัฐออกระเบียบเพื่อกำหนดรายละเอียดในบางกรณีด้วยก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

เมื่อได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งแล้ว ศาลหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญอาจพิจารณานำหลักเกณฑ์ในเรื่องใดที่กำหนดไว้ตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมาใช้บังคับแก่การดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หรือในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท แล้วแต่กรณี เพื่อให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับหน้าที่และอำนาจของตนตามกฎหมายได้ รวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมด้วย ทั้งนี้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

^{๓๑} มาตรา ๓ เมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ต้องปฏิบัติตามหมวด ๔ ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะมีมติกำหนดเป็นอย่างอื่น

^{๓๒} มาตรา ๗ บรรดาการใด ๆ ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องขออนุญาตต่อผู้อนุญาต ผู้ขออนุญาตจะเลือกยื่นคำขออนุญาตดังกล่าว รวมถึงนำส่งเอกสารหลักฐานหรือสำเนาเอกสารหลักฐานประกอบคำขออนุญาตต่อผู้อนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้ถือว่าการยื่นคำขออนุญาตนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายนั้น ๆ แล้ว และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะปฏิเสธไม่รับการขออนุญาตนั้นเพียงเพราะเหตุที่ผู้ขออนุญาตได้ยื่นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มิได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๓๓} มาตรา ๑๕ ในการติดต่อหรือส่งเรื่องถึงกันในระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับหน่วยงานของรัฐ หรือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของเจ้าหน้าที่

ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ถ้าได้กระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและใช้เป็นหลักฐานได้ตามกฎหมาย

▪ **มาตรา ๑๖^{๓๔}** กำหนดรองรับให้กรณีที่มีกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่ง กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานใด ๆ เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นหนังสือ หรือเป็นเอกสาร ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จัดทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามระบบที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดแล้ว ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่งนั้นแล้ว

ประการที่สอง โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล: ดังที่ OECD ได้นำเสนอถึงความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานในการอนุญาตผ่านระบบดิจิทัล สำหรับประเทศไทยได้ตระหนักในประเด็นดังกล่าวเช่นเดียวกัน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อเป็นกฎหมายหลักสำหรับการวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้การให้บริการภาครัฐรองรับระบบดิจิทัลได้อย่างเกิดผลสัมฤทธิ์ โดยกำหนดโครงสร้างที่สำคัญที่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการจัดทำประกอบด้วย

▪ การจัดทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง แลกเปลี่ยนกับหน่วยงานอื่นและนำไปประมวลผลต่อได้

▪ การจัดทำกระบวนการทำงานทางดิจิทัลให้เป็นไปตามมาตรฐาน

▪ การจัดทำมีระบบการชำระเงินทางดิจิทัลเพิ่มอีกช่องทาง

▪ การจัดทำมีระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล

▪ การจัดทำมีมาตรฐานหรือระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการเข้าสู่บริการดิจิทัล

ของภาครัฐ

▪ การจัดทำให้มีการพัฒนาทักษะบุคลากรภาครัฐรองรับกับการบริการผ่านระบบดิจิทัล

ของรัฐนั้น ถ้าได้กระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและใช้เป็นหลักฐานได้ตามกฎหมาย หากหน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดไม่สามารถรองรับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ จะตราพระราชกฤษฎีกายกเว้นให้เป็นกรณี ๆ ไปก็ได้ โดยต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และระยะเวลาที่จะยกเว้นให้

ให้เป็นหน้าที่ของกรมบัญชีกลาง และหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีอำนาจหน้าที่อนุมัติ หรือตรวจสอบความถูกต้องของการเบิกจ่ายเงิน การใช้จ่ายเงิน หรือความถูกต้องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ในระหว่างที่ยังมิได้แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติตามวรรคสอง ผู้ใดจะปฏิเสธความมีอยู่หรือความถูกต้องของเอกสารหลักฐานตามวรรคหนึ่งเพียงเพราะเหตุที่เอกสารหลักฐานนั้นทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มิได้

^{๓๔} มาตรา ๑๖ ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่งกำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นหนังสือ หรือเป็นเอกสาร ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้จัดทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามระบบที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดแล้ว ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย กฎ มติ หรือคำสั่งนั้นแล้ว

ระบบที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดตามวรรคหนึ่งต้องสอดคล้องกับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๖

▪ การทำการทบทวนแผนปฏิบัติการ นโยบาย แนวปฏิบัติการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

▪ การจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลและทะเบียนดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล

ประการที่สาม วิธีปฏิบัติของภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล: ประเทศไทยได้กำหนดวิธีปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการตราเป็นกฎหมายเพื่อให้เกิดผลทางกฎหมายที่ชัดเจนลดข้อกั่วงวลในการดำเนินงาน ซึ่งการกำหนดวิธีปฏิบัติของภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลปรากฏมาตรการทางกฎหมายหลายมาตรการโดยกำหนดอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ประกอบด้วย

๑) การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุญาตกำหนดช่องทางสำหรับกระบวนการอนุญาตผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์: หน้าที่ในเรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดช่องทางการอนุญาตผ่านระบบดิจิทัล ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีบทบาทในการพยายามเปลี่ยนวิธีปฏิบัติในการให้บริการของภาครัฐในด้านการอนุญาตให้มีแนวคิดเพื่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเป็นสำคัญ โดยพยายามแก้ไขปัญหาเชิงระบบในกระบวนการอนุญาต ทั้งความซ้ำซ้อนของการอนุญาต เอกสารประกอบการพิจารณาที่มีจำนวนมาก การติดต่อส่วนราชการหลายแห่ง ความไม่ชัดเจนของกระบวนการพิจารณาการอนุญาต จึงได้มีการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุญาต ซึ่งรวมถึงการอนุมัติ การจดทะเบียน การขึ้นทะเบียน การรับแจ้ง การให้ประทานบัตรและการให้อาชญาบัตร ที่จะต้องมีช่องทางสำหรับการยื่นคำขอ เอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการอนุญาต การอนุมัติ ฯลฯ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการมายื่นด้วยตนเองตามวิธีการเดิม^{๓๔}

๒) การกำหนดวิธีการติดต่อระหว่างภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์: พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้กำหนดวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนให้สามารถทำผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยเป็นวิธีการหลักโดยอัตโนมัติหากผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตหรือติดต่อกับผู้อนุญาตหรือหน่วยงาน

^{๓๔} มาตรา ๗ ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้การกระทำใดจะต้องได้รับอนุญาต ผู้อนุญาตจะต้องจัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข (ถ้ามี) ในการยื่นคำขอ ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้ขออนุญาตจะต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ และจะกำหนดให้ยื่นคำขอผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการมายื่นคำขอด้วยตนเองก็ได้

ของรัฐโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์^{๓๖} วิธีปฏิบัติในเรื่องนี้เป็นมาตรการเสริมที่สำคัญที่จะช่วยให้การปฏิบัติราชการเป็นไปตามได้ความรวดเร็ว ไม่ต้องอาศัยการติดต่อผ่านเอกสารทางการส่งไปรษณีย์ และเป็นผลโดยกฎหมายเพื่อลดข้อโต้แย้งระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ได้เปิดช่องให้ประชาชนสามารถเลือกการติดต่อด้วยวิธีการอื่นได้ หากผู้นั้นได้ระบุวิธีการติดต่อด้วยวิธีการอื่นไว้ในขณะที่ยื่นคำขออนุญาตหรือในขณะที่ติดต่อกับหน่วยงานนั้น ๆ

๓) **การรับค่าธรรมเนียมการอนุญาตด้วยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์: พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕** กำหนดรองรับช่องทางการชำระค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกระบวนการอนุญาตให้สามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ซึ่งนอกเหนือจากค่าธรรมเนียมแล้วยังรวมถึงภาษีอากร ค่าปรับ หรือเงินอื่นใดให้แก่ทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐได้ด้วย^{๓๗}

๔) **การกำหนดมาตรการเพื่อลดภาระของประชาชน:** มาตรการที่จะกล่าวต่อไปนี้จะทำให้ภาระและอุปสรรคต่างๆ ที่ประชาชนมีหรือพบจากกระบวนการเดิมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการอนุญาตให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยปรากฏอยู่ในทั้งในพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนี้

- ประชาชนไม่ต้องลงลายมือชื่อรับรองสำเนาเอกสารที่ส่งโดยทางอิเล็กทรอนิกส์
- ประชาชนไม่ต้องใช้แบบคำขอที่หน่วยงานรัฐกำหนด หากผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมีข้อความตรงตามแบบนั้น ๆ แล้ว
- หน่วยงานของรัฐจัดหาวิธีการยืนยันตัวตนด้วยวิธีอื่นนอกจากการแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือเดินทาง
- หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารยืนยันตัวตนของผู้ขออนุญาตที่ส่งทางอิเล็กทรอนิกส์
- หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดทำสำเนาและรับรองความถูกต้องของสำเนานั้นเองโดยไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ เมื่อผู้ขออนุญาตได้นำเอกสารหลักฐานต้นฉบับมาแสดง
- ประชาชนสามารถแสดงใบอนุญัตินั้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวิธีการที่ผู้อนุญาตประกาศกำหนดได้
- หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เปิดเผยการอนุญาตที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยสะดวกโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

^{๓๖} มาตรา ๑๑ ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตหรือติดต่อกับผู้อนุญาตหรือหน่วยงานของรัฐโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ผู้นั้นจะได้ระบุไว้เป็นประการอื่นในการยื่นคำขออนุญาตหรือในการติดต่อ

^{๓๗} มาตรา ๗ วรรคสาม ความในวรรคหนึ่งให้บังคับแก่การจัดส่งหนังสือ รายงาน เอกสาร หรือข้อมูล และการจ่ายเงินค่าคำขออนุญาต ค่าธรรมเนียม ภาษีอากร ค่าปรับ หรือเงินอื่นใดให้แก่ทางราชการหรือหน่วยงานของรัฐด้วยโดยอนุโลม

▪ ผู้รับใบอนุญาตสามารถชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ๆ แทนการยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตก็ได้

▪ **หน่วยงานของรัฐ**มีหน้าที่จัดทำคู่มือสำหรับประชาชนที่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ผู้ขออนุญาตจะต้องยื่นมาพร้อมกับคำขอ โดยเผยแพร่ทั้งในรูปแบบกระดาษและทางอิเล็กทรอนิกส์

ประการที่สี่ การเข้าถึงข้อมูลภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล: พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดมาตรการสำคัญเพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล ดังนี้

▪ **คณะรัฐมนตรี**สามารถกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือเอกสารอื่นใดที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและต้องจัดเก็บตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติของคณะรัฐมนตรีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

▪ การจัดทำและเผยแพร่**ราชกิจจานุเบกษา**ให้กระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการจัดพิมพ์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก รวดเร็ว และสามารถจัดทำสำเนาได้โดยตนเอง

นอกจากมาตรการดังกล่าวข้างต้น **พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘** ได้เพิ่มช่องทางสำหรับอนาคตสำหรับการพัฒนาความสะดวกในการขอรับใบอนุญาตจากประชาชนที่เกิดจากสภาพปัญหาที่การประกอบกิจการหนึ่งมักจะต้องขอใบอนุญาตหลายฉบับหรือต้องติดต่อหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานเพื่อขอรับใบอนุญาตให้ครบถ้วน อันเป็นภาระและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตและการประกอบธุรกิจ จึงกำหนดช่องทางให้จัดตั้ง**ศูนย์รับคำขออนุญาต**ที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับคำขอตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาต และศูนย์นี้สามารถตั้งประจำกระทรวงหรือประจำจังหวัด รวมถึงตั้งเป็นศูนย์ที่รับคำขอผ่านสื่อระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วย^{๓๘} โดยมีกรอบการดำเนินงานทางกฎหมายในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนประกอบด้วย

^{๓๘} มาตรา ๑๔ ในกรณีจำเป็นและสมควรเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้คณะรัฐมนตรีมีมติจัดตั้งศูนย์รับคำขออนุญาต เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรับคำขอตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตขึ้น

ให้ศูนย์รับคำขออนุญาตตามวรรคหนึ่งมีฐานะเป็นส่วนราชการตามมาตรา ๑๘ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยอยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และจะให้มีสาขาของศูนย์ประจำกระทรวงหรือประจำจังหวัดด้วยก็ได้

การจัดตั้งศูนย์รับคำขออนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวให้กำหนดรายชื่อกฎหมายว่าด้วย การอนุญาตที่จะให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของศูนย์รับคำขออนุญาต

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการรับคำขอ จะกำหนดในพระราชกฤษฎีกาให้ผู้ยื่นคำขอ ยื่นคำขอผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

- การยื่นคำขอ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐาน หรือค่าธรรมเนียม ณ ศูนย์รับคำขออนุญาต ให้ถือว่าได้มีการยื่นคำขอ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐาน หรือค่าธรรมเนียมโดยชอบตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาต
- การให้ข้อมูล ชี้แจง และแนะนำผู้ยื่นคำขอหรือประชาชนให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต รวมถึงความจำเป็นในการยื่นคำขออื่นใดที่จำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตทั้งหมด
- การส่งคำขอ หรือคำอุทธรณ์ ที่ได้รับจากผู้ยื่นคำขอหรือผู้ยื่นคำอุทธรณ์พร้อมทั้งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคอยติดตามเร่งรัดหน่วยงานดังกล่าวเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด

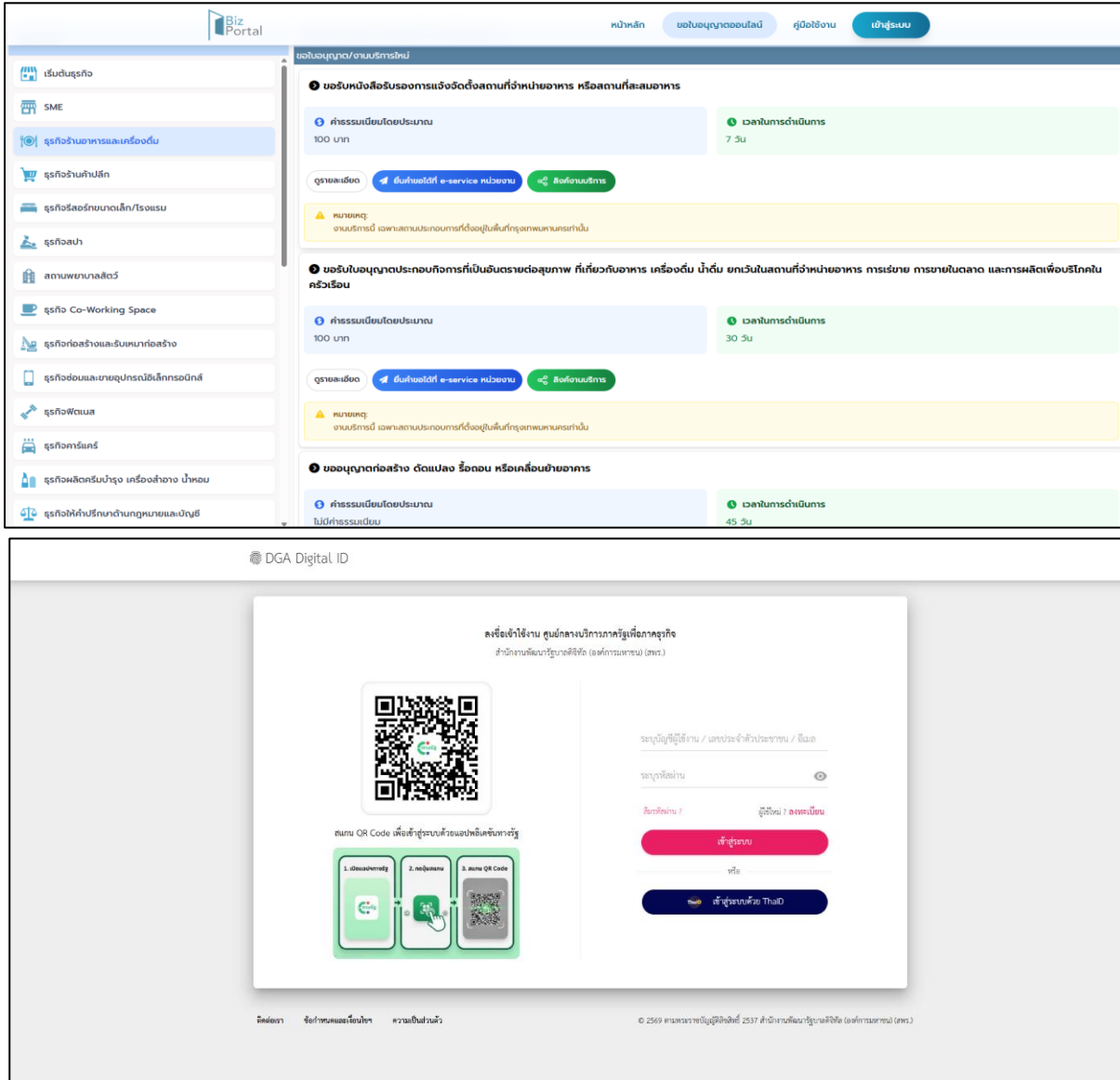
๔.๓ การนำระบบดิจิทัลไปดำเนินงานด้านการอนุญาต

กรอบทางกฎหมายข้างต้นส่งผลต่อการพัฒนาวิธีปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านการอนุญาต ประกอบด้วยมิติที่สำคัญ ๒ ประการ ได้แก่

(๑) **ด้านการสร้างระบบนิเวศรัฐบาลดิจิทัล**^{๓๙} เป็นการดำเนินงานโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย

- การให้บริการประชาชนแบบครบวงจร ผ่านการให้บริการแอปพลิเคชัน “**ทางรัฐ**” ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มหลักในการรวมบริการของภาครัฐไว้ในที่เดียว
- ระบบภาษีไปไหน (GovSpending) เปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการใช้งบประมาณ โดยเผยแพร่ข้อมูลโครงการภาครัฐ
- **Biz Portal** เป็นแพลตฟอร์มกลางสำหรับให้บริการและสำหรับการเข้าถึงการขอรับใบอนุญาตทางธุรกิจ เป็นการร่วมมือกับสำนักงาน ก.พ.ร. ในการออกแบบและให้บริการในรูปแบบ One Stop Service ระบบนี้มีฟังก์ชันทั้งการค้นหาข้อมูล การขออนุญาตออนไลน์ การตรวจสอบสถานะการขออนุญาต การรับใบอนุญาต สำหรับในส่วนของการยื่นขออนุญาตได้ใช้การแบ่งหมวดหมู่กิจการเพื่อให้เกิดความสะดวกที่ผู้ขอรับใบอนุญาตไม่จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าตนต้องขอใบอนุญาตอะไรบ้าง เพียงแค่เลือกกิจการที่ต้องการ จากนั้นระบบนี้จะนำเสนอคำขอใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาให้ รายละเอียดเอกสารค่าธรรมเนียม ระยะเวลาดำเนินการ เป็นต้น และระบบจะนำไปสู่ศูนย์กลางบริหารภาครัฐเพื่อที่ประชาชนและผู้ประกอบธุรกิจจะดำเนินการยื่นคำขออนุญาตต่อไป

^{๓๙} สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), “รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘”.

- การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ Data.go.th เพื่อให้ประชาชนและ ภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ สร้างนวัตกรรม และตรวจสอบภาครัฐ
- การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดย สพร. ได้พัฒนาระบบ Government Cloud และ Government Information Network ที่เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ
- การผลักดันมาตรฐานและการยกระดับบุคลากร โดย สพร. ได้จัดทำมาตรฐานรัฐบาลดิจิทัลด้านต่าง ๆ เช่น มาตรฐาน Cloud First และการยกระดับบุคลากรภาครัฐผ่านการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล ให้กับบุคลากรภาครัฐครอบคลุมบุคลากรทุกกลุ่มและทุกระดับ

(๒) ด้านการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในกฎหมายระดับอนุบัญญัติ: โดยที่รายละเอียดของกระบวนการอนุญาตต่าง ๆ ทั้งแบบคำขอ แบบอนุญาต หลักเกณฑ์ วิธีการอนุญาต ระยะเวลาอนุญาต สถานที่ยื่นคำขอมักจะถูกกำหนดไว้ในกฎหมายระดับอนุบัญญัติ เช่น กฎกระทรวง ระเบียบ หรือคำสั่งที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐ เมื่อกฎหมายกลางที่วางโครงสร้างการดำเนินงานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบดิจิทัล

ทั้งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินงานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบดิจิทัลได้ จึงทำให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการออกหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขการออกใบอนุญาตได้ดำเนินการออกใบอนุญาตฉบับใหม่หรือปรับปรุงอนุญาตที่มีอยู่เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการหรือขอรับอนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลได้ ตัวอย่างเช่น

(๒.๑) การพิสูจน์ตัวตนทางดิจิทัล: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศกรมการปกครอง เรื่อง หลักเกณฑ์การอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนใช้บริการระบบพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (DOPA-Digital ID) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งประกาศนี้เป็นช่องทางที่จะทำให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของกรมการปกครองเพื่อการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลตามขอบเขตที่ขออนุญาตเข้าใช้ข้อมูล

(๒.๒) การขออนุญาตนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร: กฎกระทรวงการอนุญาตนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๙^{๔๐} ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงการอนุญาตนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยเพิ่มข้อ ๔/๑ เพื่อกำหนดให้การยื่นคำขอ การแจ้ง การส่งข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐาน การติดต่อหรือออกเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดด้วยว่าในกรณีที่มีเหตุไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้ดำเนินการ ณ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่หรือสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่สาขา ในท้องที่ที่สำนักงานศุลกากรหรือด่านศุลกากรที่จะปฏิบัติพิธีการตรวจปล่อยสินค้าตั้งอยู่ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมอนุญาตในลักษณะนี้ทำให้การยื่นขออนุญาตผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีหลักที่ผู้ขออนุญาตจะสามารถขออนุญาตนำสุราเข้ามาในราชอาณาจักรได้ ในขณะที่เดียวกันกฎหมายก็ไม่ได้ตัดทางเลือกโดยผู้ขอรับใบอนุญาตยังสามารถเลือกที่จะใช้วิธีการเดิมได้

(๒.๓) การขอรับใบแทนใบอนุญาตทำงาน: กรมการจัดหางานได้ออกประกาศกรมการจัดหางาน เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับใบแทนใบอนุญาตทำงานและการออกใบแทนใบอนุญาตทำงาน^{๔๑} ใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยกำหนดให้การยื่นคำขอใบแทนใบอนุญาตทำงานให้ดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ของกรมการจัดหางานเป็นหลัก และในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้ยื่นและท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของสถานที่ทำงานของผู้รับอนุญาตให้ทำงาน

ส่วนที่ ๕ บทสรุป

^{๔๐} <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/110453.pdf>. (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๙)

^{๔๑} <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/50886.pdf>. (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๙)

เมื่อพิจารณานโยบาย แผนงาน และโครงสร้างทางกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุญาตผ่านระบบดิจิทัลตามข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีทิศทางเช่นเดียวกับ แนวปฏิบัติที่ดี และแนวทางในการขับเคลื่อนความสำเร็จของ OECD เพราะมีนโยบายและแผนงานในการนำระบบดิจิทัลมาใช้ เพิ่มประสิทธิภาพในการอนุญาต มีการเพิ่มการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขออนุญาต การสร้างธรรมาภิบาล ข้อมูลเพื่อให้เกิดมาตรฐานกลางในการใช้ระบบดิจิทัลระหว่างหน่วยงานของรัฐและทำให้ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยการวางโครงสร้างทางกฎหมายให้มีการยอมรับการใช้เอกสารในรูปแบบข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน การกำหนดวิธีปฏิบัติงานของภาครัฐ ด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ การสร้างช่องทางอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการขออนุญาตแก่ประชาชนให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น รวมถึงในการปฏิบัติงานจริง ได้มีการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ เช่น BizPortal เพื่ออำนวยความสะดวกในการขอรับบริการและขอใบอนุญาต อันเป็นแนวคิดเช่นเดียวกับแนวทางของ OECD และแนวทางที่ประเทศเอสโตเนียได้ดำเนินการ

อย่างไรก็ตาม ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในการตรวจพิจารณาร่างกฎหมาย เมื่อพิจารณากฎหมายระดับพระราชบัญญัติฉบับต่าง ๆ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการอนุญาต รวมถึงอนุบัญญัติที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมายแม่บทเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขการอนุญาตแล้ว จะยังเห็นช่องว่างที่เพียงการมีบัญญัติกฎหมายของประเทศไทยยังไม่อาจเอื้อให้เกิดการบูรณาการในการพิจารณาอนุญาตทางดิจิทัลสำเร็จในเชิงระบบของภาครัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะเห็นได้จากกฎหมายที่ว่าด้วยการอนุญาตในกำกับของแต่ละหน่วยงานของรัฐยังเน้นที่หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขเฉพาะใบอนุญาตในเรื่องนั้น ยังไม่มีจุดเชื่อมที่จะทำให้กระบวนการพิจารณาอนุญาตสำหรับใบอนุญาตอื่นที่เกี่ยวข้องกันที่ออกโดยกฎหมายฉบับอื่นสามารถนำมาดำเนินการภายใต้กระบวนการขอใบอนุญาตอีกฉบับหรือฉบับอื่น ๆ ได้ ดังที่ปรากฏการดำเนินงานของ BizPortal ที่แม้จะเป็นแพลตฟอร์มหลักเพื่ออำนวยความสะดวกในการขออนุญาตตามกลุ่มกิจกรรมในการประกอบการที่พยายามนำใบอนุญาตที่เกี่ยวข้องมาจับกลุ่มรวมกันแล้วก็ตาม แต่การยื่นขออนุญาตก็ยังคงต้องแยกไปตามประเภทของใบอนุญาตแต่ละฉบับ และแม้การปฏิบัติราชการผ่านพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ได้วางโครงสร้างการปฏิบัติงานผ่านระบบดิจิทัลภาครัฐ แต่ก็ยังไม่อาจใช้เพียงกฎหมายเพื่อเชื่อมต่อข้อมูลและประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องผ่านระบบข้อมูลเดียวกัน เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้สามารถทำงานร่วมกันผ่านข้อมูลที่ยื่นขอได้ ดำเนินการผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งหากพิจารณาเทียบเคียงจากแนวทางการดำเนินงานของประเทศเอสโตเนีย จะเห็นได้ว่า นอกจากกฎหมายที่กำหนดรองรับสถานะ โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานแล้ว กลไกในรายละเอียดที่จะเกิดจากการจัดทำแผนผังการเดินทางของงานแต่ละอย่างที่เกี่ยวข้องในการอนุญาต เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จำเป็นต้องมีการจัดทำร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการในส่วนนี้จึงอาจเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติจริง ดังนั้น การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของ OECD และวิธีการดำเนินงานของประเทศสมาชิก OECD ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนากฎหมายในการอนุญาตผ่านระบบดิจิทัลจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ประเทศไทย

มีโครงสร้างทางกฎหมายที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมีวิธีการในการเชื่อมต่อให้เป้าหมายบรรลุผล เพื่อให้
เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการเพื่อความผาสุกและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
ได้อย่างแท้จริง